Eduskunnan hallintovaliokunta

SUOJELUPOLIISIN KOMMENTIT EDUSKUNNAN TARKASTUSVALIOKUNNAN, ULKOASIAINVALIOKUNNAN JA LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 202/2017 VP ANTAMIIN LAUSUNTOIHIN

Hallintovaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisia kommentoimaan niitä lausuntoja, jotka eduskunnan tarkastusvaliokunta, ulkoasiainvaliokunta ja liikennevaliokunta ovat antaneet hallintovaliokunnalle siviilitiedustelulainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen HE 202/2017 vp johdosta.

Suojelupoliisi esittää pyydettyinä kommentteinaan kunnioittavasti seuraavaa:

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan lausunto TrVL 3/2018 vp

Tarkastusvaliokunnan lausunto koskee siviilitiedustelulainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen HE 202/2017 vp ohella myös sotilastiedustelulainsäädäntöä koskevaa hallituksen esitystä HE 203/2017 vp ja tiedustelutoiminnan valvontalainsäädäntöä koskevaa hallituksen esitystä HE 199/2017 vp. Valiokunta keskittyy lausunnossaan tiedustelutoiminnan valvontaan liittyviin kysymyksiin.

Valiokunta toteaa tiedustelun parlamentaarisen valvonnan osalta lausunnossaan (s. 6), että tiedusteluvalvontavaliokuntaa perutettaessa on tärkeää varmistua ulkoisen riippumattoman valvonnan toimivuudesta ja uskottavuudesta. Henkilöstöresurssien määrää tai henkilöstöltä vaadittavaa osaamisen laajuutta ja syvyyttä on tässä vaiheessa vaikeaa realistisesti arvioida. Tämä arvio tulee tehdä, kun uuden valiokunnan työstä saadaan ensin käytännön kokemusta.

Suojelupoliisi yhtyy valiokunnan näkemykseen. Parlamentaarisen valvonnan riittävä resursointi on olennaisen tärkeää valvonnan uskottavuuden takaamiseksi.

Valiokunta toteaa lausunnossaan (s. 7), että kun Suojelupoliisin toimivaltuudet ja resurssit siviilitiedustelutoiminnasta säädettäessä lisääntyvät, on valiokunnan mielestä tarkoituksenmukaista, että tiedusteluvalvontavaliokunnan toimi-

valtuudet tulevat kattamaan Suojelupoliisin koko toiminnan valvonnan. Kattava valvonta on omiaan lisäämään luottamusta ja turvaamaan toiminnan hyväksyttävyyttä myös kansalaisten näkökulmasta, kun itse toiminta on sen luonteen mukaisesti pääosalta salassa pidettävää.

Suojelupoliisi uudistaa sen aiemmissa yhteyksissä esiin tuomansa näkemyksen, että parlamentaarisen valvonnan laajuus ja toteuttamistapa ovat yksin eduskunnan harkittavia asioita. Päätyi eduskunta niiden suhteen mihin ratkaisuun hyvänsä, on Suojelupoliisin toimintaan kohdistuvan parlamentaarisen valvonnan kehittäminen Suojelupoliisin omasta näkökulmasta tärkeää ja tervetullutta.

Valiokunta ehdottaa lausunnossaan (s. 8) harkittavaksi, tulisiko tiedusteluvaltuutetun rinnalle valita esimerkiksi apulaisvaltuutettu, kun otetaan huomioon tehtävän vaativuus ja työn päivystysluonteisuus. Myös tiedusteluvaltuutetun resurssitarpeet tulee arvioida uudelleen, kun työstä ja sen määrästä saadaan riittävä kokemus.

Suojelupoliisi yhtyy valiokunnan näkemykseen, että laillisuusvalvonnan riittävä resursointi on olennaisen tärkeää sen uskottavuuden takaamiseksi.

Valiokunta toteaa lausunnossaan (s. 8) pitävänsä tärkeänä, että tiedustelutoiminnasta esitetään myös julkisia tietoja. Tällaisia voisivat olla erilaiset tilastot ja tiedot siitä, kuinka laajoihin henkilöryhmiin tai data- ja viestimääriin on myönnetty tiedustelulupia. Julkinen tieto varmistaisi tiedustelun toteutumisen lakien tarkoittamalla tavalla rajattuna ja poistaisi samalla epäilyjä massavalvonnasta.

Suojelupoliisi yhtyy valiokunnan näkemykseen, että tiedustelutoiminnasta on tärkeä voida esittää julkisia tietoja, koska tämä vahvistaa tiedustelun demokraattista legitimiteettiä. Suojelupoliisi ei kuitenkaan varauksetta voi yhtyä siihen, että valiokunnan lausunnossaan esimerkkeinä mainitsemat tiedot lähtökohtaisesti tai poikkeuksetta olisivat luonteeltaan julkisia. Esitettävien tietojen julkisuus tulee jokaisessa tapauksessa erikseen arvioida viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säätämiä salassapitoperusteita vasten.

Tiedustelutoiminnan keskeisenä tarkoituksena olisi hankkia tietoa vieraiden valtioiden sellaisesta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa Suomen kansallista turvallisuutta. Tiedustelutoimintaa kuvaavia tietoja ei voida katsoa julkisiksi, jos ne luonteeltaan ovat sellaisia, että ne vieraille valtiotoimijoille ilmaisevat kaiken olennaisen Suomen tiedusteluviranomaisten toimintakyvystä ja siinä olevista mahdollisista puutteista sekä tiedustelutoiminnan suuntautumisesta. Tällaisten tietojen julkistamisen seurauksena vieraat valtiot voisivat välttää niihin kohdistettavan tiedustelun, mikä tekisi tiedustelun tarkoituksen tyhjäksi.

Suojelupoliisi toteaa olevan selvä, että säädettäväksi ehdotettavassa parlamentaarisessa valvonnassa voidaan käsitellä sellaista salassa pidettävää tiedustelutoiminnan suuntautumista ja laajuutta koskevaa tietoa, jonka esittäminen julkisuuteen ei ole mahdollista. Kuten tarkastusvaliokunta lausunnossaan toteaa, on parlamentaarinen valvonta omiaan lisäämään luottamusta ja turvaamaan toiminnan hyväksyttävyyttä myös kansalaisten näkökulmasta, kun itse toiminta on sen luonteen mukaisesti pääosalta salassa pidettävää.

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan lausunto UaVL 5/2018 vp

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää lausunnossaan (s. 3) huomiota siihen, että sotilastiedustelua koskevassa lakiesityksessä tiedustelulle on asetettu suhteellisuuden (5 §) ja vähimmän haitan (6 §) vaatimukset. Lisäksi lakiesityksessä erikseen kielletään tiedustelutoiminnan kohdentaminen syrjivällä perusteella (8 §). Valiokunta pitää tärkeänä, että vastaavat yleiset periaatteet sisällytetään myös siviilitiedustelua koskevaan lainsäädäntöesitykseen ja niiden toteutumista tiedustelutoiminnassa seurataan aktiivisesti sekä tuomioistuinmenettelyissä että tiedustelumenetelmien käytössä.

Suojelupoliisi toteaa, että poliisilain 1 luvun 2 §:ssä säädetään perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevasta velvoitteesta, 3 §:ssä suhteellisuusperiaatteesta, 4 §:ssä vähimmän haitan periaatteesta ja 5 §:ssä tarkoitussidonnaisuuden periaatteessa. Näitä vaatimuksia sovelletaan poliisilain 1 luvun nojalla kaikkeen poliisitoimintaan, myös siihen Suojelupoliisin siviilitiedustelutoimintaan, josta nyt esitetään säädettäväksi. Sotilastiedustelun osalta vaatimuksista on tarpeen erikseen säätää, koska poliisista poiketen puolustusvoimilla ei nykyisin ole sellaista yleistä toimivaltuuslakia, jota sovelletaan sen kaikkeen toimintaan.

Ulkoasianvaliokunta mainitsee lausunnossaan, että sotilastiedustelulakiesityksessä erikseen kielletään tiedustelutoiminnan kohdentaminen syrjivällä perusteella. Siviilitiedustelutoiminnassa syrjivän tiedustelutoiminnan kielto seuraa suoraan poliisilain 1 luvun 2 §:ssä säädetystä perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevasta velvollisuudesta. On syytä mainita, että myös hallintovaliokunnalle lausuneet oikeudelliset asiantuntijat pitävät tätä selvänä.

Ulkoasianvaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 3) pitävänsä merkittävänä puutteena sitä, että siviilitiedustelun kansainvälistä yhteistyötä koskevaan poliisilain 5 a luvun 57 §:ään ei ole sisällytetty velvoitetta ihmisoikeuksien huomioimisesta. Valiokunnan näkemyksen mukaan lakiehdotuksen kirjausten perusteella on mahdotonta arvioida, miten ihmisoikeussopimuksiin liittyviä velvoitteita tullaan soveltamaan tiedustelutoiminnan kansainvälisen yhteistyön, erityisesti tietojen vaihdon yhteydessä. Tätä taustaa vasten valiokunta pitää välttämättömänä ihmisoikeuksien suojalausekkeen sisällyttämistä poliisilain tarpeellisiin kohtiin. Suomen on pyrittävä varmistamaan, ettei ketään henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

Suojelupoliisi toistaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen velvoitteen siviilitiedustelutoiminnassa seuravan tätä asiaa nimenomaan koskevasta poliisilain 1 luvun 2 §:n säännöksestä.

Lisäksi Suojelupoliisi toteaa, että siviilitiedustelun kansainvälistä yhteistyötä koskevassa pykälässä ei säädettäisi henkilötietojen luovuttamisesta tai sen edellytyksistä eikä sitä sovellettaisi kyseisenlaisten tietojen luovuttamiseen. Tämä ilmenee pykälän ehdotetusta 5 momentista, jonka mukaan kansainvälisestä henkilötietojen luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003). Ehdotettu 57 §:n sääntely koskee näin ollen muiden tietojen kuin henkilötietojen - esimerkiksi strategisen turvallisuustoimintaympäristön kehittymistä kuvaavien tietojen - luovuttamista ja sen edellytyksiä.

Pykälään ei Suojelupoliisin käsityksen mukaan ole tarpeen kirjata erillistä vaatimusta ihmisoikeuksien huomioimisesta yhtäältä siksi, että sanottu vaatimus jo tulee noudatettavaksi poliisilain 1 luvun 2 §:n nojalla, ja toiseksi siksi, että 57 §:ssä tarkoitetusta strategisten toimintaympäristötietojen luovuttamisesta ei edes periaatteessa voi kenellekään seurata ulkoasiainvaliokunnan lausunnossaan mainitsemaa kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun, vainon, mielivaltaisen vapaudenriiston tai epäoikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaaraa.

Ulkoasianvaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 3), että kansainvälisen yhteistyön heikko säätely lakiesityksessä ulottuu myös kansainvälisen toiminnan valvontaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että tiedusteluvaltuutetulla on mahdollisuus puuttua kansainväliseen tietojen vaihtoon, mikäli se ei ole lainmukaista. Tämän toteutumiseksi siviilitiedustelua koskevaa lainsäädäntöesitystä tulee muokata niin, että siinä määritellään kansainvälinen tietojen vaihto tiedustelumenetelmäksi, koska niiden valvonta kuuluu ehdotetussa lainsäädäntökokonaisuudessa tiedusteluvaltuutetun toimivaltaan.

Suojelupoliisi toteaa, ettei siviilitiedustelua koskevan lakiesityksen tarkoituksena ole säännellä kansainvälisen yhteistyön tai muunkaan tiedustelutoiminnan valvontaa. Valvontaa koskeva sääntely sisältyisi hallituksen esityksellä HE 199/2017 vp säädettäväksi ehdotettuun tiedustelutoiminnan valvontaa koskevaan lakiin.

Ehdotetun tiedustelutoiminnan valvontaa koskevan lain 1 §:n mukaan tiedusteluvaltuutettu valvoisi siviilitiedustelun lainmukaisuutta siten kuin lakiehdotuksen 1–2 §:ssä ja 3 luvussa säädettäisiin. Poliisilain 5 a luvun 57 §:n mukainen siviilitiedustelun kansainvälinen yhteistyö kuuluisi tiedusteluvaltuutetun harjoittaman laillisuusvalvonnan piiriin.

Edellä jo mainitusti poliisilain 5 a luvun 57 §:n 5 momentissa todettaisiin, että henkilötietojen luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa. Viittaussäännöksen perusteella on katsottavissa, että tiedusteluvaltuutetun valvontatoimivalta ulottuisi myös henkilötietojen luovuttamiseen kansainvälisen tiedusteluyhteistyön puitteissa. Joka tapauksessa tietosuojavaltuutetun toimivalta kattaa Suojelupoliisin kansainväliseen yhteistyöhön kytkeytyvän henkilötietojen käsittelyn.

Tiedustelutoiminnan valvontaa koskevassa lakiesityksessä on muutenkin otettu huomioon tiedusteluviranomaisten kansainvälisen yhteistyön valvonta. Esimerkiksi tiedusteluvaltuutetun tiedonsaantioikeuksia koskevan 8 §:n perusteluissa tuodaan esille, että tiedusteluvaltuutetulla olisi tehtäviensä hoitamiseksi pääsy tiedusteluviranomaisten kansainväliseen yhteistyöhön liittyvään erityissuojattavaan aineistoon. Lisäksi esityksessä tuodaan esille, että kansainvälinen yhteistyö tiedustelutoiminnassa olisi lakiehdotuksen 15 §:n mukaisen tiedustelumenetelmän keskeyttämis- ja lopettamistoimivaltuuden piiriin kuuluvaa.

Ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen mukaan kansainvälinen tietojenvaihto tulisi säätää tiedustelumenetelmäksi. Suojelupoliisi tuo esiin, että siinä tietojenvaihdossa, josta valiokunta lausunnossaan puhuu, on kyse henkilötietojen käsittelystä. Vakiintuneena oikeudellisena kantana lienee pidettävä sitä, että viranomaisen toiminnassa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä ja sen edellytyksistä tulee säätää henkilötietojen käsittelyä koskevassa lainsäädännössä. Suo-

jelupoliisin henkilötietojen käsittelystä ja sen edellytyksistä säädetään laissa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa. Lain 6 luku sisältää Suojelupoliisin kansainväliseen tietojenvaihtoon sovellettavat säännökset. Niitä ei esitetä laajennettavaksi eikä muutenkaan muutettavaksi tässä yhteydessä.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää lausunnossaan (s. 5) huomiota tietoliikennetiedustelun valittuun toteutustapaan. Hallituksen esityksessä tietoliikennetiedustelun perusratkaisuksi on esitetty mallia, jossa hakuehtojen määrittelyn avulla toteutetaan tietyn tietoliikennekaapelin tai sen osan viestivirran seulonta. Lakiesityksessä kyseisen ratkaisun todetaan edustavan kohdennettua tietoliikennetiedustelua, sillä laajasta viestivirrasta seulottaisiin koneellisin menetelmin valtaosa pois ja todelliseen viranomaisten tarkasteluun päätyvä, hakuehdot täyttävä osuus olisi pieni. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisesta ratkaisusta, jossa tiedusteluviranomaiset pääsevät kuitenkin hakuehtojen määrittelyn kautta yleisesti käsiksi viestivirtaan, käytetään englanniksi vakiintunutta termiä *mass surveillance* ja ruotsiksi termiä *massövervakning*.

Suojelupoliisi toteaa, ettei se voi yhtyä ulkoasiainvaliokunnan terminologiaa koskevaan huomioon. Suojelupoliisin käsityksen mukaan tietoliikennetiedustelusta käytetään kansalaiskeskustelussa lukuisia eri termejä, joiden lienee katsottava pääasiassa heijastelevan käyttäjiensä omia taustaintressejä ja -vakaumuksia.

Tietoliikennetiedustelua koskevien lainsäädäntöjen riippumatonta arviointia harjoittava Euroopan ihmisoikeustuomioistuin käyttää tietoliikennetiedustelusta ratkaisuissaan termejä *strategic interception* (esim. ratkaisu Weber & Saravia v. Saksa) ja *bulk interception* (esim. ratkaisut Centrum för Rättvisa v. Ruotsi ja Big Brother Watch ja muut v. Yhdistynyt Kuningaskunta). Mainittakoon, että kaikissa edellä mainitussa ratkaisuissaan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut arvioinnin kohteena olleen tietoliikennetiedustelun kohdistamiseltaan suhteelliseksi keinoksi hankkia tietoja vakavista uhkista. Ratkaisussa Centrum för Rättvisa v. Ruotsi ihmisoikeustuomioistuimen arvioinnin kohteena oli Ruotsin tietoliikennetiedustelulainsäädäntö, joka hyvin läheisesti vertautuu Suomessa esitettyyn (tosin sillä erotuksella, että Suomen lainsäädäntö eräiltä osin olisi Ruotsin lainsäädäntöä rajoittavampaa). Ihmisoikeustuomioistuin katsoi Ruotsin lainsäädännön Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaiseksi.

Suojelupoliisi toteaa, että lakiesityksessä tarkoitetussa tietoliikennetiedustelussa tiedusteluviranomaiset eivät pääsisi ulkoasiainvaliokunnan mainitsemalla tavalla yleisesti käsiksi viestivirtaan. Jokaisessa tuomioistuimen tekemässä tietoliikennetiedustelua koskevassa päätöksessä edellytettäisiin mainittavan ja erikseen perusteltavan se viestintäverkon osa, jossa liikkuvaan tietoliikenteeseen tietoliikennetiedustelun hakuehtoja saadaan verrata. Tietoliikennetiedustelussa kytkennän tekijänä ja luvanmukaisena tietoliikenteen luovuttajana olisi tiedusteluviranomaisesta riippumaton ulkoinen taho sen varmistamiseksi, ettei tiedusteluviranomainen saa yleistä tai muutenkaan laajempaa pääsyä tietoliikenteeseen kuin tuomioistuimen tapauskohtainen lupapäätös sallii. Lisäksi Suojelupoliisi tuo esiin sen seikan, että Suomen ehdotettu sääntelymalli eroaa muiden tietoliikennetiedustelusta säätäneiden maiden malleista siten, että luottamuksellisen viestin sisältöön kohdistettavien hakuehtojen käyttö ei olisi sallittua. Tällöin tietoliikennevirrasta ei voida irrottaa satunnaista datamassaa sisältöhakuehtovertailuun, vaan irrotettava aineisto on ensin valikoitava tuomioistuimen hyväksymien teknisten hakuehtojen perusteella.

Lopuksi Suojelupoliisi kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa katsoo tietoliikennetiedustelusta säätämisen välttämättömäksi, ja toteaa lausunnossa kantanaan, että lakiesityksessä on varsin tarkkarajaisesti säädetty niistä edellytyksistä, joilla toimivaltuuden sisältämiä teknisiä valmiuksia voidaan käyttää.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunto LiVL 26/2018 vp

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 3), että siviili- ja sotilastiedustelua koskevissa lakiesityksessä tunnutaan omaksutun jonkinlaisena lähtökohtana ajatus siitä, että automaattisesti tapahtuva viestien läpikäyminen loukkaisi vähemmän viestinnän luottamuksellisuutta ja viestejä koskevien tietojen läpikäyminen olisi viestinnän luottamuksellisuuden kannalta merkityksellistä vasta siinä vaiheessa, kun viestejä tai niitä koskevia välitystietoja käsitellään manuaalisesti ihmisen toimesta. Valiokunta ei pidä tätä lähtökohtaa enää tänä päivänä kaikilta osin perusteltuna. Automaattisessa viestien seulonnassa käytetty keinoäly kehittyy kaiken aikaa, ja on mahdollista, että lähitulevaisuudessa automaattisella viestien seulonnalla ja analyysillä voidaan saada viestiliikenteestä ja välitystiedoista selville jopa enemmän kuin manuaalisella ihmisen toteuttamalla käsittelyllä.

Suojelupoliisi toteaa, että lakiesityksessä lähtökohtana ei ole se, että viestejä koskevien tietojen läpikäyminen olisi viestinnän luottamuksellisuuden kannalta merkityksellistä vasta siinä vaiheessa, kun viestejä tai niitä koskevia välitystietoja käsitellään manuaalisesti ihmisen toimesta. Ehdotetun tietoliikennetiedustelua siviilitiedustelussa koskevan lain 4, 5 ja 6 §:istä päinvastoin ilmenee ja niiden perusteluissa perustellaan, miksi viestinnän automaattinen käsittely jo sellaisenaan merkitsee varsin syvällekäyvää puuttumista viestintäsalaisuuden suojaan. Tästä johtuen viestiliikenteen automaattiselle käsittelylle on lakiesityksessä asetettu ankarat edellytykset. Käsittelyn edellytyksenä esimerkiksi olisi sen välttämättömyys eli viimesijaisuus, ja käsittelyn tulisi perustua tuomioistuimen lupaan, josta olisi käytävä ilmi automaattisessa käsittelyssä käytettävät hakuehdot.

Lakiesityksessä on sen sijaan omaksuttu eräänlaiseksi lähtökohdaksi, että automaattinen hakuehtoperusteinen vertailu yleensä merkitsee vähäisempää puuttumista *sivullisen* viestinnän luottamuksellisuuteen kuin jos sama toiminto suoritettaisiin manuaalisesti. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan on voimakkaat perusteet katsoa, että tietoliikenteeseen kohdistuva automatisoitu tietohaku, joka lopullisesti ja peruuttamattomasti karsii pois tiedustelun kohdeuhkaan liittymättömän aineiston ihmissilmän lainkaan sitä näkemättä, sisältää vähäisemmän poiskarsittuun viestintään kohdistuvan puuttumisen kuin se, että virkamies fyysisesti lukee läpi kaikki tiedustelun kohdeuhkaan liittymättömätkin luottamukselliset viestit samassa karsintatarkoituksessa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta korostaa lausunnossaan (s. 3), että tiedustelusta vastaavien viranomaisten tulee kiinnittää käytännön toiminnassaan erityistä huomiota toimenpiteiden kohdentamiseen ja mm. käytettävien hakutermien rajaamiseen. Tuomioistuimelle osoitettujen hakemusten ja tuomioistuimen ratkaisujen tulee olla siinä määrin täsmällisiä, että toteutusvaiheessa ei jää tulkinnan varaa. Viranomaistehtävien ja siihen liittyvän harkinnan tulee säilyä yk-

sinomaan viranomaisilla, ja sääntelyn on oltava riittävän yksiselitteistä yrityksiltä edellytettävien toimenpiteiden osalta. Valvontajärjestelmästä tulee luoda uskottava riittävien resurssien ja osaamisen kautta. Kaikkien tiedustelussa käytettävien järjestelmien tulee hyödyntää kattavia lokimenettelyjä toteutettavista tiedustelutoimenpiteistä. Valiokunta korostaa myös yleisesti korkean tietoturvallisuuden tason tarvetta tietoliikennetiedustelussa ja tiedusteluviranomaisten korkean teknisen osaamisen tarvetta.

Suojelupoliisi toteaa yhtyvänsä varauksetta siihen, mitä liikenne- ja viestintävaliokunta edellä lausuu.

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää lausunnossaan (s. 4) huomiota poliisilain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 5 a luvun 55 §:n tietojen luovuttamista koskevaan säännökseen, jossa luovuttamisen edellytykseksi on asetettu välttämättömyys kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Ottaen huomioon Kyberturvallisuuskeskuksen tehtävien merkityksen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa hallintovaliokunnalle, että Kyberturvallisuuskeskus voi saada myös poliisilain perusteella tietoja, jos se on tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, välttämättömyyden sijasta. Tämä antaisi tietojen luovuttamisesta päättävälle tiedusteluviranomaiselle enemmän liikkumavaraa tietojen luovuttamisessa. Valiokunta kiinnittää huomiota tiedonsaajan korkean tietoturvan tason tarpeeseen.

Suojelupoliisi yhtyy valiokunnan näkemykseen todeten, että se omassa hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa on käsitellyt samaa asiaa katsoen tärkeäksi, että tietojen luovutuskynnystä kuvaava ilmaisu muutetaan välttämättömyydestä tarpeellisuudeksi.

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää lausunnossaan (s. 4-5) huomiota poliisilain 5 a luvun 16 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamisesta ja poisottamisesta siviilitiedustelussa. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden taholta on tuotu esille, että tiedusteluviranomaisilla ei tulisi olla itsenäistä ja salaista pääsyä teleyrityksen laitetiloihin tietoliikennetiedustelun toteuttamisessa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännöksen soveltamista koskevat käyttötarpeet olisivat harvinaisia Suomessa. Valiokunta näkee säännöksen tarpeellisuuden, mutta toteaa, että lähtökohtaisesti asentamisen ja poisottamisen tulee tapahtua yhteistyössä laitetilan haltijan kanssa. Ulkopuolisen salaa asentamat laitteet ja ohjelmistot voivat aiheuttaa vakavia ongelmia palvelujen toiminnan ja tietoturvallisuuden kannalta, joten valiokunnan näkemyksen mukaan tämän kaltaisia menettelyjä tulee voida käyttää vain tilanteissa, joissa se on erityisistä syistä välttämätöntä. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa siksi, että hallintovaliokunta rajaa kyseistä toimivaltuutta esimerkiksi välttämättömyysvaatimuksella.

Suojelupoliisi toteaa, että liikenne- ja viestintävaliokunnan mainitsemalla tavalla tarve soveltaa säännöstä laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamiseen Suomessa sijaitseviin teleyrityksen laitetiloihin tulisi vain harvoin kyseeseen. Suojelupoliisi ei näe mitään asiallista estettä sille, että asentamistoimivaltuuden käyttöä näissä tapauksissa rajataan valiokunnan ehdottamalla välttämättömyysvaatimuksella.

Asiasta voitaisiin säätää ottamalla poliisilain 5 a luvun 16 §:ään uusi 2 momentti, jonka mukaan laite, menetelmä tai ohjelmisto saadaan asentaa Suomessa sijaitsevaan teleyrityksen laitetilaan ainoastaan, jos se on välttämätöntä

tiedon saamiseksi sellaisesta poliisilain 5 a luvun 3 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Lisäyksen johdosta ehdotetun 16 §:n nykyinen 2 momentti siirtyisi sen 3 momentiksi.

Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 5), että asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain tiedonsiirtäjän tiedonantovelvollisuutta koskevan 22 §:n perusteluihin ja tuotu esille, että perustelut eivät vastaa säännöksen sanamuotoa eivätkä sotilastiedustelusta annetun lakiehdotuksen 95 §:n vastaavan säännöksen perusteluja. Säännöksen tarkoittama tiedonantovelvollisuus on tärkeä tiedustelutoimenpiteiden kohdentamiseksi. Säännöksen keskeisen merkityksen vuoksi valiokunta ehdottaa hallintovaliokunnalle, että se täsmentää kyseisen säännöksen tulkintaa tältä osin mietintönsä perusteluissa, yhtenäiseksi sotilastiedustelusta annetun lakiehdotuksen kanssa.

Suojelupoliisi yhtyy valiokunnan ehdotukseen todeten, että tietoliikennetiedustelua siviilitiedustelussa koskevan 22 §:n perustelut on tarpeen saattaa yhteneväisiksi sotilastiedustelulain 95 §:n perusteluiden kanssa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 5) kannustavansa sekä tiedusteluviranomaisia että tiedusteluvaltuutettua julkaisemaan tiedustelutoiminnan luonteen ja tavoitteiden mahdollistamissa rajoissa tietoja toteutetuista tietoliikennetiedustelun toimenpiteistä ja niiden määristä. Tiedustelutoimintaa koskevien tietojen avoimuus voi edistää järjestelmää kohtaan tunnettavaa luottamusta.

Suojelupoliisi yhtyy valiokunnan näkemykseen viitaten kuitenkin siihen, mitä se edellä on todennut sen huomion johdosta, jonka eduskunnan tarkastusvaliokunnan samaa asiaa koskien on esittänyt.